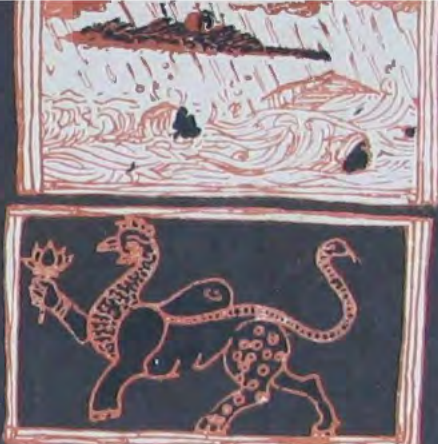

ଆମ ଦେଶର ଅତୁଳା କାହାଣୀ

ଆମ ଦେଶର ଅଭୁଳା କାହାଣୀ

[ପ୍ରଥମ ଭାଗ]

ଅଧ୍ୟାପକ ଡକ୍ଟର ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ମିଶ୍ର

ନବୋଦୟ ପ୍ରକାଶନ

ପ୍ରକାଶକ :
ନବୋଦୟ ପ୍ରକାଶନ, କଟକ

ମୁଦ୍ରାକର :
ଦୁର୍ଗା ପ୍ରେସ, କଟକ-୧

ପରିମାଣିତ ସଂସ୍କରଣ : ୧୯୯୭

ମୂଲ୍ୟ : ଟ ୮-୦୦

ଶିବେଇ ସାଆନ୍ତରାଜ ଦେଉଳତୋଳା

(୨)

ଓଡ଼ିଶାରେ ଜଣେ ବଡ଼ ରାଜା ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ନାମ ନରସିଂହ ଦେବ । ସେ ଯେପରି ବୀର ସେପରି ପଣ୍ଡିତ ଥିଲେ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବତାଙ୍କ ଲାଗି ସେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଓ ସୁନ୍ଦର ଦେଉଳ ତୋଳିବାକୁ ଠିକ୍ କଲେ । ସେ କହିଲେ—ଦେଉଳ ଏମିତି ହେବ ଯେ ଆଗରୁ ଏପରି ଦେଉଳ ନଥିବ କି ପରେ ହେବନି ।

ଦେଉଳ ତିଆରି ହେବ କେଉଁଠି ? ଦେଉଳ ଏମିତି ଏକ ଜାଗାରେ ହେବ ଯେଉଁଠି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟବେଳେ ଦିଶୁଥିବେ ଓ ଅସ୍ତବେଳେ ବି ଦିଶୁଥିବେ । ଭଲ କଥା—କିନ୍ତୁ ସେମିତି ଜାଗା କେଉଁଠି ଅଛି ? ଶେଷରେ ଜାଗା ବଛାଗଲା ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା ନଦୀର ମୁହାଣରେ । ସେଠି ପୁଣି ସମୁଦ୍ରର କିଛି ଅଂଶ ପୋତି ଦେଉଳ ତୋଳିବାକୁ ହେବ ।

ସମୁଦ୍ର ପୋତାହେବ କେମିତି ? ପଥର ପକେଇ ପୋତିବାକୁ ହେବ । ଓଡ଼ିଶାରେ ତ ପଥରର ଅଭାବ ନାହିଁ—ଭାବନା କ'ଣ ? ଯେତେବେଳେ ଏମିତି ସୁନ୍ଦର ଦେଉଳ ଗଢ଼ାହେବ ଯାହା ଖର୍ଚ୍ଚ ଲାଗିବ ଲାଗୁ—ରାଜା କହିଲେ ।

ରାଜାଙ୍କର ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀଥିଲେ । ତାଙ୍କ ନାଁ ଶିବେଇ ସାଆନ୍ତରା । ସେ ଥିଲେ ବଡ଼ ଗୁଲୁକ ଚତୁର ଲୋକ । ଯେଉଁ କାମ ହାତକୁ ନେଉଥିଲେ ତାହା ଠିକ୍ ଠିକ୍ କରୁଥିଲେ । ରାଜା ନରସିଂହ ଦେବ ଦେଉଳ ତୋଳିବା ଭାର ଶିବେଇ ସାଆନ୍ତରାଙ୍କୁ ଦେଲେ ।

ପହଲେ ନଦୀମୁହାଣର କେତେ ଅଂଶ ପୋତାହେବ—
ତା'ପରେ ସିନା ଦେଉଳ ଗଢ଼ାହେବ । ତେଣୁ କେତେ ପାହାଡ଼
କଟାହେଲା । ଧାଡ଼ିକ ଧାଡ଼ି ହାତୀ ପିଠିରେ ପଥର ଲଦି ବନ୍ଦୁ ଶ୍ରାବୀକୁ
ଗୁଲିଲେ । ବିରାଟ ବିରାଟ ପଥରଖଣ୍ଡମାନ ପାଣିରେ ପଡ଼ିଲା ।

ହେଲେ ଗର୍ଭୀର ସମୁଦ୍ର । ସେଥିରେ ତାଳଗଛ ପ୍ରମାଣେ
ତେଉମାନ ଉଠୁଛି । ଏମିତି ଗଣ୍ଡରେ ଯେତେ ପଥର ପକେଇଲେ
ବି ପୋତାହେଉଛି କେହିଁ ! ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥର ଖଣ୍ଡ ସବୁ କୁଆଡ଼େ
ଗୁଡ଼ିଯାଉଥାଏ ଯେ ତା'ର ଦେଖା ମିଳୁ ନଥାଏ । ସତେ ଯେମିତି
ପାଣିରେ ମିଳେଇଯାଉଥାଏ ।

ନଦୀର ଗଣ୍ଡ ପୋତିବା କାମ ନହେବାରୁ ଶିବେଇ ମୁଣ୍ଡରେ
ହାତଦେଇ ବସିଲେ । ସତେ ପୋତାହେବ କେମିତି ? ପଥର ତ
ରହୁଛି—ସବୁ କୁଆଡ଼େ ଭାସି ଯାଉଛି । ଭାବି ଭାବି ଶିବେଇଙ୍କୁ
ବୁଦ୍ଧିବାଟ ଦିଶିଲା ନାହିଁ । ଖିଆପିଆ ରୁଚିଲା ନାହିଁ । ଚନ୍ଦ୍ରାରେ
ରାତିରେ ନିଦ ନାହିଁ କି ଦିନରେ ଶାନ୍ତି ନାହିଁ । କେବଳ ଗୋଟିଏ
ଭାବନା—କେମିତି ନଦୀ ମୁହାଣ ପୋତାହେବ—ମନ୍ଦିର
ତୋଳାହେବ ।

(୨)

ଦିନକର କଥା । ଶିବେଇ ଭାବିଭାବି ବାଟ ଚାଲୁଥାନ୍ତି । ସଞ୍ଜ
ହେଇଗଲା । ମେଘ ପବନ ମାଡ଼ି ଆସିଲା । ତା' ପରେ ପରେ
କୋର ବର୍ଷାହେଲା । ବାଟ ଦିଶିଲା ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଭାଗ୍ୟ ଭଲ—
ସେ ଗୋଟିଏ ଗାଁ ଦେଖିଲେ । ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ
ଗୁଲଘର । ସେଇ ଘରର ପିଣ୍ଡାକୁ ସେ ଉଠିଗଲେ । ଅନ୍ଧାର
ବରଷା ପବନରୁ କାଣି କହିଁଗଲେ ।

ଘର ଭିତରେ ଥାଏ ବୁଢ଼ୀଟିଏ । ବପଦରେ ପଡ଼ିଥିବା ଏଇ ବାଟୋଇଟିକୁ ସେ ଘରଭିତରକୁ ଡାକିଲା । ବସିବାକୁ କହିଲା ।

ଶିବେଇ ଘର ଭିତର ପିଣ୍ଡାରେ ବସିଲେ । ତାଙ୍କୁ ସେତେବେଳକୁ ଭାରି ଘୋର । ସେ ଲଜ ଛାଡ଼ି ପଚାରିଲେ—“ମାଉସୀ, କିଛି ଖାଇବାକୁ ମିଳିବ—ଭାରି ଘୋର ଲଗୁଛି ।”

ବୁଢ଼ୀଟି କହିଲା—“ଆରେ ସୁଅ ! ମୋର ତ ଗରିବ ଘର—ମୁଁ ତତେ କ’ଣ ଖାଇବାକୁ ଦେଇପାରିବି ? ହଉ, ଟିକିଏ ସତାର କରେ—ମୁଁ ଟିକିଏ ଜାଉ କଲେ ଖାଇବୁ ।”

ଶିବେଇ ନାନା ଚନ୍ଦ୍ରାରେ ବୁଢ଼ିରହି ବସିରହିଲେ । ବୁଢ଼ୀ ତ ଶିବେଇଙ୍କୁ ଚନ୍ଦ୍ରିନଥିଲା—ସେ ଜାଉ ରାନ୍ଧିଲା । ରନ୍ଧାସରିବା ପରେ ଗୋଟିଏ ଥାଳୀରେ ଶିବେଇଙ୍କୁ ଗରମ ଜାଉ ପରଷିଦେଲା ।

କାଉରୁ ବାମ୍ଫ ବାହାରୁଆଏ । ଶିବେଇଙ୍କୁ ତ ଭାରି ଭୋକ ଲାଗୁଥାଏ । କାଉ ଅଣ୍ଟାହେବାଯାଏଁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ସେ ଭୋକ ବକଳରେ ଆଳି ମଝିରେ ହାତ ପୁରେଇଦେଲେ । ତାଙ୍କର ଆଙ୍ଗୁଠିରେ ଚୁଞ୍ଚିକନା ତାତି ଲାଗିଗଲା । ସେ ଛଟପଟ ହେଇ ହାତ କାଢ଼ିଆଣିଲେ । କଷ୍ଟରେ ଉଦ୍ଧୃ ଆହା ହେଲେ ।

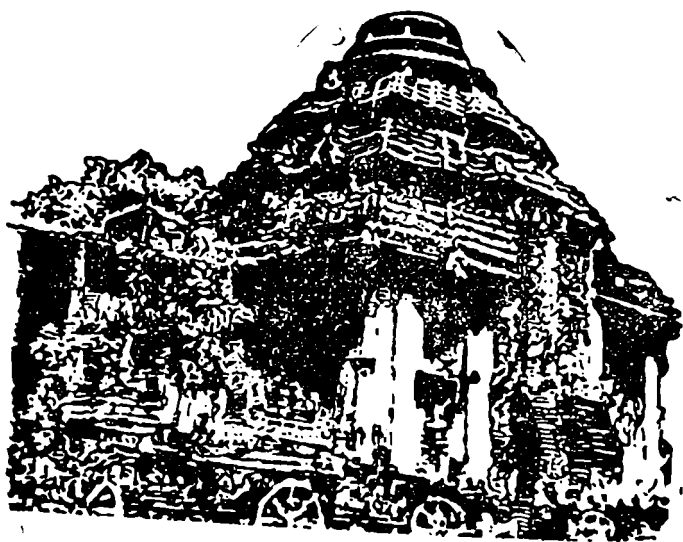

[ଶିବେଇ ଗରମ କାଉଆଳିରେ ହାତ ପୁରାଇଦେଲେ]

ଶିବେଇଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ବୁଢ଼ୀକୁ ଦୁଃଖ ଲାଗିଲା । ବୁଢ଼ୀ କହିଲା—“ଆରେ ପୁଅ, ତୁ ତ କ’ଣ ଶିବେଇ ସାତର ନଦୀଗଣ ପୋତିବା ଭଳି କାମ କଲୁ?” ଶିବେଇ ଏକଥା ଶୁଣି ତମକ-ପଡ଼ିଲେ । ତେବେ କିଛି ନଜାଣିଲା. ଭଳି ପଚାରିଲେ—“ମାଉସୀ ! ନଦୀ ଗଣ ପୋତିବାରେ ଶିବେଇ କ’ଣ ଭୁଲ କଲା କି?”

ବୁଢ଼ୀ କହିଲା—“ପୁଅ, ତୁ କ’ଣ ଏତିକି ଜାଣିପାରୁନୁ ? କିଏ ସିନା କଲିଆଡ଼ ପୋତିଯାଏ, ଭର ପାଣିରେ ଗଣ୍ଡ ମଝିରେ ପଥର ପକେଇଲେ କେମିତି ପୋତିହେବରେ ପୁଅ ?”

ଏହା ଶୁଣି ଶିବେଇଙ୍କ ମୁହଁରେ ଆନନ୍ଦ ଖେଳିଗଲା । ସେ କହିଲେ—“ତୁମେ ଠିକ୍ କହିଛ ମାଉସୀ । ଗଣ୍ଡକୁ ଗୋଟିଏ କଡ଼ରୁ ପୋତି ପୋତି ଯିବା ଦରକାର ।” ବୁଢ଼ୀର କଥାରେ ଶିବେଇ ନିଜର ଭୁଲ ଜାଣିପାରିଲେ । ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତା ଦୂରହେଲା । ସେ ଆନନ୍ଦ ମନରେ କାଉଟିକ ଖାଇଲେ । ତା’ପରେ ବୁଢ଼ୀକୁ ବହୁତ ବହୁତ କୁହାର ହେଇ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗାକୁ ଫେରିଲେ ।

[କୋଣାର୍କ ମନ୍ଦିର]

ଏଥର ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା ନଦୀ ମୁହାଣ ପୋତାହେଲା । ତା’ପରେ ବାରଣସ କାରିଗର ଦେଉଳ ତୋଳାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ । ତାହା ହେଲା ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବତାଙ୍କ ଲାଗି ଅତି ସୁନ୍ଦର ଦେଉଳ । ସାରା

ପୃଥିବୀରେ ସେ ଦେଉଳ ହେଲୁ ମଉଡ଼ମଣି । ତା'ର ନାମ ହେଲୁ
କୋଣାର୍କ ମନ୍ଦିର ।

ସେଇଦିନୁ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ପହଳି ବଳି ଆସୁଛି ।
କେହି ଠିକଣା ରୂପେ କାମ ନକଲେ ଲୋକେ ତାକୁ ପରିହାସ
କରି କହନ୍ତି—‘ଶିବେଇ ସାଆନ୍ତରା ଜାଉ ଖାଇଲୁଭଳି କାମ
କରୁଛି ।’

ସମଲେଶ୍ଵରୀଙ୍କ କାହାଣୀ

ଲଙ୍କାରେ ରାମ ଓ ରାବଣ ଭିତରେ ଯୁଦ୍ଧ ଚାଲିଥାଏ । ରାମ
ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ଶରରେ ପ୍ରତିଦିନ ଅକଳନ୍ତି ଅସୁର ମରୁଥାନ୍ତି । ହେଲେ
ଯେତେ ମାରିଲେ ମଧ୍ୟ ଅସୁର ବଳ ଉଣା ହେଉନଥାଏ । ଏହାର
କାରଣ ହେଲା—ରାବଣର ସହାୟ ହେଉଥାନ୍ତି ଲଙ୍କାର ଦେବୀ
ଲଙ୍କେଶ୍ଵରୀ । ରାବଣ ସବୁଦିନେ ଲଙ୍କେଶ୍ଵରୀଙ୍କୁ ଭକ୍ତିରେ
ପୂଜାକରେ । ଦେବୀଙ୍କ ଦୟାରୁ ରାବଣର ବଳ ବଢ଼ୁଥାଏ । ତା’
ଦେହରେ ଖର କି ହୁଅନ୍ତୁ ଭେଦୁନଥାଏ ।

ଏହା ଦେଖି ରାମ ବଡ଼ ଚିନ୍ତାରେ ପଡ଼ିଲେ । ଏ ରାବଣ
ତାହାହେଲେ କେମିତି ମରିବ ? ଅସୁରଙ୍କ ବଳ କେମିତି କମିବ ?
ହନୁମାନ ହେଉଛନ୍ତି ରାମଙ୍କର ସବୁଠୁ ବଡ଼ ଭକ୍ତ । ରାମ ତାଙ୍କୁ
ଆଦରରେ ‘ବୀରବର’ ବୋଲି ଡାକୁଥିଲେ । ଦିନେ ରାମ
ହନୁମାନଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ—“ବୀରବର ! ରାବଣ କେମିତି ମରିବ
କହିପାରିବ ?”

ହନୁମାନ କହିଲେ—“ପ୍ରଭୁ ! ମୁଁ ଜାଣିବାରେ ଲଜ୍ଜେଶ୍ୱରୀ
ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଦୟାରୁ ରାବଣ ବଞ୍ଚିରହୁଛି । ଲଜ୍ଜେଶ୍ୱରୀ ଲଙ୍କା-
ଗଡ଼ରେ ଥିବାଯାଏ ଅସୁର ମରବା ଭଳି ମତେ ଦଶୁନାହିଁ । ଦେବୀ
ତାକୁ ରକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି ।”

ରାମ କହିଲେ—“ତେବେ ଆମେ କ’ଣ ଅସୁରଙ୍କ ପାଖେ
ଶେଷକୁ ହାରମାନିବା ?”

ହନୁମାନ କହିଲେ—“ପ୍ରଭୁ ! ଆପଣ ଆଦେଶ ଦେଲେ ମୁଁ
ଦେବୀଙ୍କ ଗଡ଼ ବାହାରକୁ ନେଇଯିବି ।”

ରାମ କହିଲେ—“ହଉ ତାହା କର ।”

ରାମଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଇ ବୀର ହନୁମାନ ବାହାରପଡ଼ିଲେ ।
ପହଞ୍ଚିଲେ ଯାଇ ଲଜ୍ଜେଶ୍ୱରୀଙ୍କ ଦେଉଳ ପାଖରେ । ଏକ ଛୋଟ
ବାନର ରୂପରେ ଗୋଟିଏ ଗଛର ଡାଳ ଭିତରେ ଲୁଚିରହଲେ ।

ଅସୁର-ଅସୁରୁଣୀମାନେ ଦେବୀପୂଜା ସାର ଘରକୁ ଫେରିଗଲେ ।
ତା' ପରେ ହନୁମାନ ନିଜ ରୂପ ଧରି ଦେବୀଙ୍କର ପୂଜା କଲେ ।

ଦେବୀ ତ ସମସ୍ତଙ୍କର—ଯିଏ ତାଙ୍କୁ ପୂଜାଦିଏ ସେ ତାକୁ ବର ଦିଅନ୍ତି । ହନୁମାନଙ୍କ ପୂଜାରେ ଲଙ୍କେଶ୍ୱରୀ ଖୁସି ହେଲେ । ସେ ହନୁମାନଙ୍କୁ ନିଜ ରୂପରେ ଦେଖାଦେଇ କହିଲେ—‘ମୁଁ ତୋର ପୂଜାରେ ଖୁସି ହୋଇଛି । ଏବେ କି ବର ମାଗୁଛୁ ମାଗେ ।’

ହନୁମାନ ତ ଏପରି ଏକ ସୁଯୋଗ ଖୋଜୁଥିଲେ । ସେ କହିଲେ—“ମା ! ତୁମେ ଆମକୁ ଦୟାକର । ତୁମ ଦୟାରୁ ଅସୁରମାନଙ୍କର ବଳ କମୁନାହିଁ । ସେମାନେ ମରୁନାହାନ୍ତି । ତା'ହେଲେ ସୀତା କିପରି ଉଦ୍ଧାରପାଇବେ ? ମୁଁ ଗୁହାରିକରୁଚି—ତୁମେ ଲଙ୍କା ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଅ ।”

ଦେବୀ ଏହା ଶୁଣି କହିଲେ—“ହଉ ଯିବି—କିନ୍ତୁ କିପରି ଯିବି ?”

ହନୁମାନ କହିଲେ—“ମା, ମୋ ପିଠିରେ ବସ । ତୁମେ ଯୁଆଡ଼େ ଯିବାକୁ ମନ କରିବ ମୁଁ ତୁମକୁ ସେଠାକୁ ନେଇଯିବି ।”

ଦେବୀ ଏଥିରେ ହିଁଭରି ହନୁମାନଙ୍କ ପିଠିରେ ବସିଲେ । ଘୋର ରାତିରେ ସେମାନେ ଲଙ୍କା ଛାଡ଼ିଲେ । ହନୁମାନ ଆକାଶରେ ଉଡ଼ୁଥାନ୍ତି । ଦେବୀ ବସିଥାନ୍ତି ତାଙ୍କ ପିଠିରେ । ଚାହିଁ ଚାହିଁ ହନୁମାନ ସମୁଦ୍ର ପାର ହୋଇଗଲେ । ତାପରେ କେତେ ନଈ ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ ପାରିହୋଇଗଲେ ।

ହନୁମାନଙ୍କ ପିଠିରେ ବସି ଯାଉ ଯାଉ ଦେବୀ ତଳକୁ ଚାହିଁ ଥାନ୍ତି । କେଉଁଠି ରହିବା ପାଇଁ ମନେ ମନେ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ଜାଗା ଖୋଜୁଥାଆନ୍ତି । ଏଇ ସମୟରେ ତାଙ୍କର ନକର ପଡ଼ିଲା

ମହାନଦୀ ଉପରେ । ନଈର ରୂପ ଦେଖି ଦେବୀ ମୋହିତ ହୋଇଗଲେ । ସେ ହନୁମାନଙ୍କୁ କହିଲେ “ଏଇଠି ରହିଯାଅ— ମୋର ମନ ହେଉଛି ମୁଁ ଏଇ ନଈ କୂଳରେ ରହିବି ।”

ହନୁମାନ ଦେବୀଙ୍କ କଥାରେ ଭଲକୁ ଓହାଇଲେ । ସେଠାରେ ଗୋଟିଏ ଶିମୁଳ ଗଛ ଥାଏ । ସେଥିରେ ସୁନ୍ଦର ଫୁଲ ଭରି ରହିଥାଏ । ଦେବୀ ସେଇ ଗଛମୂଳେ ରହିଲେ । ହନୁମାନ ତାଙ୍କୁ

କୃହାର ହୋଇ ଲଙ୍କାକୁ ଫେରିଗଲେ । ସକାଳ ହେବା ଆଗରୁ ସେ ଲଙ୍କାରେ ପହଞ୍ଚି ରାମଙ୍କୁ ସବୁକଥା ଜଣାଇଲେ । ରାମ ଏ ଖବର ପାଇ ଖୁସିହେଲେ ।

ଲଙ୍କେଶ୍ଵରୀ ଗଡ଼ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବାରୁ ଅସୁରମାନଙ୍କର ବଳ କମିଗଲା । ସେମାନେ ଲଢ଼େଇରେ ହାରିଲେ । ରାବଣ ସର୍ବଶେ ମଲା ।

ସେଇଦିନଠାରୁ ସମ୍ବଲପୁରରେ ମହାନଦୀ କୂଳରେ ଦେବୀ
ଲଙ୍କେଶ୍ଵରୀ ଅଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏବର ନାମ ହୋଇଛି ସମଲେଶ୍ଵରୀ ।
ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ସୁନ୍ଦର ମନ୍ଦିର ତୋଳାହୋଇଛି । ହଜାର
ହଜାର ଲୋକ ସବୁଦିନେ ଆସି ଠାକୁରାଣୀଙ୍କୁ ପୂଜା ଆରାଧନା
କରୁଛନ୍ତି ।

କଚକେଶ୍ଵରୀଙ୍କ ମେଳା ଦେଖା

ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର ବହଲଦା ଗାଁ । ସେଠି
କଚକେଶ୍ଵରୀଙ୍କ ଦେଉଳ ଅଛି । ଦେଉଳରେ ସବୁଦିନେ ପୂଜା
ଚାଲୁଛି । ଭକ୍ତମାନେ ଆସନ୍ତି । ଦେବୀ ସବୁର ଗୁହାର ଶୁଣନ୍ତି ।
ଲୋକେ କହନ୍ତି—ଦେବୀଙ୍କ ମହିମା କହିଲେ ନସରେ ।

କେତେ ରକମର ଯାନଯାନ୍ତ୍ର ଦେବୀଙ୍କ ପାଇଁ ହୁଏ । ସେଥି-
ଭିତରୁ ଏକ ବଡ଼ ଯାନ୍ତ୍ର ହେଉଛି ଇନ୍ଦ୍ରପଦ । ସେହି ମୟୂରେ
କଚକେଶ୍ଵରୀଙ୍କ ଦେଉଳ ଆଗରେ ଏକ ନଡ଼ା ମେଳା ବସେ ।
ବହୁ ଦୂର ଗାଁମାନଙ୍କରୁ ଲୋକମାନେ ଆସନ୍ତି । ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି
ଦୋକାନ ବସେ । ନାନା ରକମର ଜିନିଷ ବିକାନ୍ତୁଏ ।

ବହୁତ ଦିନ ତଳର କଥା । ଅରେ ଏଇ ମେଳାକୁ ଜଣେ
କାବର ଆସିଥାଏ । ତା’ ଦୋକାନରେ ଭାରି ବଢ଼ିଆ ପାଣକାବ
ଓ ଶଙ୍ଖା ଗଣିଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ ମେଳାକୁ ଆସିଥିବା ବୋହୂ ଓ
ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ସେଇ ଦୋକାନରେ ଭିଡ଼ କରୁଥାନ୍ତି । କିଏ କହୁଥାଏ—
କାବରଭାଇ—ମୋତେ ନାଲି ଶଙ୍ଖା ଦିଅ । ଆଉ କିଏ କହୁଥାଏ—

ମୋତେ କଲା କାତ ମୁଠେ ଦିଅ । ଜଣେ ଲୋକ କେତେ ଜଣକ
କଥା ଅରକେ ଗୁହବ ? ତେଣୁ ଭିଡ଼ କମୁନଥାଏ ।

ଏଇ ସମୟରେ ଭିଡ଼ ଠେଲି ଦୋକାନୀ ଆଗରେ ଠିଆ
ହୋଇଗଲା ଗୋଟିଏ ଝିଅ । ବୟସ ବେଶି ହେବନି -- ଏଇ କୋଡ଼ିଏ
କି ବାଇଶି ଭିତରେ । କଲା ରଙ୍ଗର କପ୍ପା ଶାଢ଼ୀଟିଏ ପିନ୍ଧି ଥାଏ ।
ମୁଣ୍ଡରେ ନାଲି ସିନ୍ଦୂର ଟୋପା ଜକଜକ କରୁଥାଏ । ଗାଉଁଲି

[କଟକେଶ୍ବରୀ କାତ ପିନ୍ଧି ସାର ପେରଯାଉଛନ୍ତି]

ଝିଅଟିଏ ହେଲେ କ'ଣ ହେବ, ଝଅଟିର ଦେହରୁ ଯେମିତି ଏକ
ତେଜ ବାହାରୁଥାଏ । ଗୁହଁ ହେଉନଥାଏ ତା' ମୁହଁକୁ । କେଉଁ
ରକା ଝିଅ ବି ବେହେରାରେ ତା ସମସର ହେବନି ।

ଏଭଳି ଏକ ଦବ୍ୟ ସୁନ୍ଦରୀ ଝଅଟିକୁ ଦେଖି କାତରା ବୁଢ଼ା
ଟିକିଏ ବେଳ ତାଟକା ହେଇ ଗୁହଁଲା । ତା'ପରେ ପଚାରିଲା—
“ଏ ଝଅ କ'ଣ ନେବ ?”

ଦିଅଟି କହିଲୁ—“ମୁଁ କଳାକାର ନେବି । କଳାକାର ଛଡ଼ା ମୋର ଆଉ କିଛି ପସନ୍ଦ ହୁଏନି ।”

କାଚର ବୁଢ଼ା ଆଗେ ସେ ଦିଅଟିକୁ ବାଛି ବାଛି ଭଲ କଳାକାର ପିନ୍ଧାଇଦେଲା । କଳାକାର ମୁଠାକ ଗୋରୀ ଦିଅଟିର ହାତକୁ ଭାରି ମାବଲା । ଦିଅଟି କାଚ ପିନ୍ଧିସାର ପିବାକୁ ଠିଆ ହେବାରୁ କାଚର ପଛସା ମାଗିଲା ।

ଦିଅଟି ଟିକିଏ ହସିଦେଇ କହିଲା—“ଆହେ ମଉସା ! ପଛସା କ’ଣ ମୋ ପାଖରେ ଅଛି ? ପଛସା ମୋ ବାପା ଦେବ ।”

କାଚର ପଚାରିଲା—“ତୋ ବାପା କିଏଲେ ମା ?”

ସେ କହିଲା—“ମୋ ବାପା ପର ଏଇ ଦେଉଳର ପଜକ ।” ଏତିକି କହି ଦିଅଟି କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲା ଯେ ଆଉ କେହି ଦେଖିପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ମେଲା ସରିଲା । କାଚର ତା’ର ଦୋକାନ ଉଠେଇଲା । ତା’ପରେ ଯାଇ ପଜକକୁ ତା’ ଦିଅ ପିନ୍ଧିଥିବା କାଚର ପଛସା ମାଗିଲା । କାଚରର କଥା ଶୁଣି ପଜକ ତାଟକା ହୋଇଗଲା । ସେ କହିଲା—“ଆରେ ଭାଇ ମୋର ତ ଦିଅ ନାହିଁ, କାଚ ପିନ୍ଧିଲୁ କିଏ ଯେ ତୁ ମତେ ପଛସା ମାଗୁଛ ?”

ଏହା ଶୁଣି କାଚର ରୁପ । ଆଉ କହିବ କ’ଣ ?

ତା’ପରେ ପଜକ ବୁଢ଼ା ମନରେ କ’ଣ ଭାବିଲା କେଜାଣି ଗଲା ଦେଉଳ ଭିତରକୁ । ସେଠି ଦେଖିଲା ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ହାତରେ ନଆ କଳା କାଚ ଶୋଭାପାଉଛି । ସେ ବୁଝିଲା—ଠାକୁରାଣୀ ନିଜେ ମେଲାକୁ ଯାଇ କାଚ ପିନ୍ଧି ଆସିଛନ୍ତି । ସେ ଅତି ଆନନ୍ଦ ମନରେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କାଚରର ପଛସା ଦେଇଦେଲା ।

ମା ତାରଣୀଙ୍କ କାହାଣୀ

ଓଡ଼ିଶାର ଗଜପତି ରାଜା ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ କାହିଁ ରାଜାଙ୍କୁ ଲଢ଼େଇରେ ହରାଇଲେ । କାହିଁଗତ ଦଖଲ କରି ସେଠାରେ କେତେଦିନ ରହିଲେ । ଏଇ କାହିଁଗତର ଠାକୁରାଣୀ ଥିଲେ ତାରଣୀ । ଗଜପତି ତାଙ୍କୁ ପୂଜା କଲେ । ଦେବୀ ରାଜାଙ୍କ ଧୂଳାରେ ଖସିହୋଇ କହିଲେ—କି ବର ମାଗୁଛୁ ମାଗ ।

ଗଜପତି ହାତଯୋଡ଼ି କହିଲେ—“ମା, ତୁମେ ମୋ ସହିତ ମୋ ଓଡ଼ିଶା ମୁଲକକୁ ଯିବ—ମୋର ଏଇ ମାଗୁଣି ।”

ଦେବୀ ଏଥିରେ ରାଜି ହେଲେ । ତା’ପରେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ପ୍ରତିମାକୁ ହାତୀ ପିଠିରେ ବସାଇ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟକୁ ଘେନିଆସିଲେ । ପୁରୀରେ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ପାଇଁ ମନ୍ଦିର କରାଗଲା । ତାରଣୀ ସେଠାରେ ପୂଜା ପାଇଲେ ।

ବହୁତ ବର୍ଷ ବିତିଗଲା । ଥରେ କେନ୍ଦୁଝରର ରାଜା ଗୋବିନ୍ଦ ଭଞ୍ଜ ପୁରୀ ଯାଇଥାନ୍ତି । ସେ ଦେବୀଙ୍କର ବଡ଼ ଭକ୍ତ । ପୁରୀ ଗଲେ ତାରଣୀଙ୍କୁ ପୂଜା ନକରି ଫେରିବୁ ନାହିଁ । ସେଥର ପୂଜାରେ ସେ ଦେବୀଙ୍କୁ ଖସି କରାଇଲେ । ରାଜା ତାଙ୍କର ଗୁହାରି ଜଣାଇଲେ—
“ମା, ମୁଁ ବୁଢ଼ା ହେଲିଣି । ମୋର ବଳ ତୁଟିଲାଣି । କେନ୍ଦୁଝର ଗତ ଏଠାରୁ ଅନେକ ଦୂର । ତୁମକୁ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଆସିବା ଲାଗି ମୋତେ ବଡ଼ କଷ୍ଟ ହେଉଛି । ଏଣିକି ଆଉ ଆସିପାରୁନି । ତୁମେ ଦୟାକରି ମୋ ସହିତ ମୋ ରାଇକକୁ ଚାଲ । ତୁମେ ସେଠାରେ ରହିଲେ ସବୁଦିନେ ମୁଁ ତୁମର ପୂଜା କରିପାରିବି ।”

ଗୋବିନ୍ଦ ଭଞ୍ଜ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କୁ ଏହା ଜଣାଇ ତାଙ୍କ ପାଖେ ଅଧିଆ ପଡ଼ିଲେ । ଦେବୀ ରାତିରେ ସପନରେ ରାଜାଙ୍କୁ ଦେଖାଦେଲେ । ସେ ରାଜାଙ୍କୁ କହିଲେ—‘ହଉ, ମୁଁ ତୋ’ ସହୃଦ ଯିବ ।’

ରାଜା ପଚାରିଲେ—“କେମିତି ଯିବ ମା’—ହାତୀରେ ନା ପାଲଙ୍କିରେ ବସି ଯିବ ?”

ଦେବୀ କହିଲେ—“ଗୁଲିକରି ଯିବ । ତୁ ଆଗେ ଆଗେ ଯିବୁ, ମୁଁ ତୋର ପଛେ ପଛେ ଯିବି ।”

ରାଜା ପଚାରିଲେ—“ତୁମେ ମୋ ପଛରେ ଆସୁଚ ବୋଲି ମୁଁ କେମିତି ଜାଣିବି ?”

ଦେବୀ କହିଲେ—“ମୋ ପାଦର ଘୁଙ୍ଗୁର ତୋତେ ଝମୁରୁ ଝମୁରୁ ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଯାଉଥିବ । ମୁଁ ତୋ ପଛରେ ଯାଉଥିବା ତୁ ସେଇଥିରୁ ଜାଣିପାରିବୁ ।”

ଦେବୀ ଆଦେଶଦେବାର ପରଦିନ ସକାଳ । ରାଜା ବାହାରିଲେ । ମନ ଆନନ୍ଦରେ ଏକ ମୁହଁ କେନ୍ଦୁଝରକୁ ଚାଲିଲେ । ରାଜା ଆଗେ ଆଗେ ଚାଲିଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପଛରେ ଝମୁରୁ ଝମୁରୁ ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଯାଉଥାଏ । ସେଥିରୁ ସେ ଜାଣୁଥାନ୍ତି ଯେ ଠାକୁରାଣୀ ପଛରେ ଆସୁଛନ୍ତି ।

ଦିନ ଯାଇ ରାତି ହେଲା । ରାତି ଯାଇ ପୁଣି ଦିନ ହେଲା । ରାଜା ଚାଲିଥାନ୍ତି । ସେମିତି ଝମୁରୁ-ଝମୁରୁ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ସେ ଜାଣୁଥାନ୍ତି ଯେ ଠାକୁରାଣୀ ପଛରେ ଆସୁଛନ୍ତି । ସେଇ ଆନନ୍ଦରେ ତାଙ୍କୁ ବାଟ ଚାଲିବା ଅଳ୍ପ ଲାଗୁନଥାଏ ।

ସ୍ୱା’ଭିତରେ ସେ କେତେ ନଈ, ନାଳ, ପାହାଡ଼, ବଣ ବିଲ ଗା ପାରିହୋଇ ଗଲେଣି । କେନ୍ଦୁଝର ଗଡ଼ ଆଉ ବେଶି ଦୂର

ନଥାଏ । ହଠାତ୍ ଝମୁରୁ ଝମୁରୁ ଶବ୍ଦ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ରାଜା
ଠିଆହୋଇ କାନେଇଲେ—କିଛି ଶୁଣାଯାଉନାହିଁ । ରାଜାଙ୍କ
ମନରେ ସନ୍ଦେହ ହେଲା । ଭାବିଲେ—ଦେବୀ କ’ଣ ଆଉ
ଫେରିଗଲେ କି ପୁରୀକୁ ?

ରାଜା ସନ୍ଦେହରେ ପଡ଼ି ପଛକୁ ଚାହିଁଦେଲେ । ଦେଖିଲେ
ଗୋଟିଏ ଗଛମୂଳେ ଦେବୀଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ଉଭାହୋଇଛି । ରାଜା କେତେ

[ରାଜା ପଛକୁ ବୁଲିପଡ଼ି ଦେଖିଲେ ଏକ ଗଛମୂଳେ ମା’
ଭାରଣୀଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ବିରାଜୁଛି ।]

ଚେଷ୍ଟା କଲେ, କେତେ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ—ହେଲେ ଦେବୀଙ୍କ
ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ସେଠାରୁ ଟିପେ ବି ଘୁଞ୍ଚାଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ରାଜା କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ସେଇଠି ଦେବୀଙ୍କ ପାଖରେ ପୁଣି ଥରେ
ଅଧିଆ ପଡ଼ିଲେ । ଦେବୀ ସପନରେ ଦେଖାଦେଇ ରାଜାଙ୍କୁ

କହିଲେ—“ମୁଁ ତୋ ରାଜକକୁ ଆସିବ ବୋଲି କହିଥିଲି—
ଆସିଲି । ଏଇଟା କ’ଣ ତୋ ରାଜକ ନୁହେଁ କି ?”

ରାଜା କହିଲେ—“ହଁ ମା...ଏଇଟା ମୋ ରାଜକ, ହେଲେ
ମୋ ଗଡ଼ ଏଠୁ ଆଉଁସ ଦଶକୋଶ ଦୂର ।”

ଦେବୀ କହିଲେ, “ଆଉ—କାହା ଗଡ଼ ଭିତରେ ରହିବାକୁ
ମୋର ମନ ନାହିଁ । ମୋତେ ଏଇ ଜାଗାଟି ଭାରି ଭଲଲଗୁଛି—
ମୁଁ ଏଇଠି ରହିବି । ମୋତେ ଡୋର ଗଡ଼କୁ ନେବାକୁ ଆଉ ମନ
ବଳାନାହିଁ ।”

ରାଜା ଦେବୀଙ୍କ କଥା ମାନି ସେଇ ଜାଗାରେ ଦେବୀଙ୍କୁ ଆପନା
କଲେ । ମନ୍ଦିର ତୋଳିଦେଲେ । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ପୂଜାର ଯୋଗାଡ଼
କଲେ । ସେଇ ଜାଗାଟିର ନାମ ଘଟଣା । ସେଇଦିନଠାରୁ ତାରିଣୀ
ଠାକୁରାଣୀ ଝୋଠାରେ ପଜା ପାଉଛନ୍ତି । ପ୍ରତିଦିନ ଶହ ଶହ ଲୋକ
ତାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଆସୁଛନ୍ତି ।

ବୀର ବୁଝିଆ କନ୍ଧ

(୧)

ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ଘୁମୁସର ରାଜକ । ତାହା ବଣଜଙ୍ଗଲରେ ଭର ।
ସେଇ ବଣରେ ଥିଲା କେତେ ଜାତିର ଗଛ । ତା’ ପାହାଡ଼ରୁ
ଗଡ଼ିଆସିଥିଲା କେତେ ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ଝରଣା । ସେ ରାଜକର
ରାଜା ରହୁଥିଲେ କୁଲଡ଼ରେ । ସେଠାଁ ତାଙ୍କର ଉଆସ ଥିଲା ।

ଘୁମୁସରର ବେଣି ଭାଗ ପ୍ରଜା ଥିଲେ ଜାତିରେ କନ୍ଧ ।
ସେମାନେ ଗୁଣବାସ କରି ସୁଖରେ ଚଳୁଥିଲେ ।

ଦରିଆ ପାରିରୁ ଗୋରାମାନେ ଆମ ଦେଶ ଭାରିତକୁ ଆସିଲେ
ବେପାର କରିବାକୁ । ସେମାନେ କୌଶଳ କରି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ
ଆମର ରାଜକମାନ ଦଖଲ କରନେଲେ । ରାଜାମାନଙ୍କୁ ବାହାର
କରିଦେଇ ରାଜ୍ୟ ନେଇଗଲେ ।

ସେଇ ଗୋରାମାନେ ଦଳବଳ ଧରି ପହଞ୍ଚିଲେ ଘୁମୁସର
ରାଜକରେ । କ'ଣ ନା, ଘୁମୁସର ଜୟକରି ପୁରୁଣା ରାଜାଙ୍କୁ
ତଡ଼ିଦେବେ । ନିଜେ ରାଜକ ତଳେଇବେ । ରାଜକର ସବୁ ଧନ
ସମ୍ପଦ ଭୋଗକରିବେ ।

ଏକଥା କ'ଣ କିଏ ମାନେ ? ଘୁମୁସର ରଜା ବା ଏ ଅପମାନ
କେମିତି ସହନ୍ତେ ? ସେ ଲଢ଼େଇକୁ ବାହାରିଲେ । ଭାରି ଲଢ଼େଇ
ହେଲା । କନ୍ଧ ବୀରମାନେ ତ ଭାରି ବଳୁଆ ଓ ସାହସୀ, ସେମାନେ
ଖୁବ୍ ଲଢ଼େଇକଲେ । ଗୋରାମାନେ ଲଢ଼େଇରେ ପାରିଲେ
ନାହିଁ — ହାରିଗଲେ । କନ୍ଧମାନେ ଜିଣିଲେ ।

ଗୋରାମାନେ ଲଢ଼େଇରେ ହାରିଗଲେ ସିନା, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ
ପଳାଇନଯାଇ ସୁଯୋଗ ଅପେକ୍ଷାରେ ରହିଲେ । କାଇଦାକରି
ବଡ଼ ବଡ଼ କନ୍ଧ ବୀରମାନଙ୍କୁ ମରାଇଦେଲେ । ଏମିତି କରି କେତେ
କନ୍ଧ ବୀରଙ୍କୁ ମାରିଦେଲେ ।

ଘୁମୁସର ରାଜକର ସବୁଠୁଁ ବଡ଼ ବୀର ଥିଲେ ଦୋରା
ବିଷୋଇ । ଗୋରାମାନେ ଲୁଚିଛପି ତାଙ୍କୁ ଧରି ବାନ୍ଧିନେଲେ ।
ଦୋରାଙ୍କ ପୁଅର ନାମ ତକରା । ସେ ବି ଥିଲା ମହାବୀର । ସେ
ଗୋରାଙ୍କୁ ଖୋଜି ଖୋଜି ମାରିଲା ।

ବୁଢ଼ିଆ ନାମରେ ଆଉ ଜଣେ କନ୍ଧ ବୀର ଥିଲା । ଗୋରାମାନଙ୍କୁ
ଘୁମୁସରରୁ ନିକାଲିବା ପାଇଁ ସେ ବି ଲାଗିପଡ଼ିଲା । ବୁଢ଼ିଆ ଓ

ଚକ୍ର ଦୁହେଁ ଥିଲେ ସାଙ୍ଗ । ଦୁହେଁ ଥିଲେ ବନ୍ଧୁଆ ଓ ବୁଦ୍ଧିଆ ।
ସେମାନେ ଦୁର୍ଗା ଠାକୁରାଣୀଙ୍କୁ ପୂଜାକରୁଥିଲେ । ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ
ଦୟାରୁ ବୁଢ଼ିଆ ଅମରବର ପାଇଥିଲା ।

ବୁଢ଼ିଆର ନଅର ଥିଲା ଚନ୍ଦ୍ରଗିରି ବଣ ଭିତରେ । ସେଇଠି ସେ
ଠାକୁରାଣୀଙ୍କୁ ପୂଜାକରେ । ସେଇ ଜାଗାର ନାମ ଥିଲା ଚନ୍ଦ୍ରଦାଣୀ ।

ବୁଢ଼ିଆ କନ୍ଧମାନଙ୍କୁ ଏକାଠି କଲା । କହିଲା—ଆମେ ଆଉ
ଆଉ ଆମ ରାଜକୁ ଦରଆପାରିର ଲୋକେ ଦଖଲ କରିବେ—
ଏହା ଆମେ କରେଇଦେବା ନାହିଁ । ଲଢ଼େଇ କରିବା ।

ଗୋରୁ ଫଉଜ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଜାଗାରେ ରହିଥିଲେ ସେଇ
ଜାଗା ଉପରେ ଦଳବଳ ଧରି ସେ ଆକ୍ରମଣ କଲା । ଚାଲିଲା
ଲଢ଼େଇ । ଲଢ଼େଇରେ ଗୋରୁ ଫଉଜର ବଳ ଉଠିଗଲା ।
ଶହେରୁ ଅଧିକ ଗୋରୁପାଇକଙ୍କୁ ଏକା ବୁଢ଼ିଆ ତା' ଖଣ୍ଡାରେ
ହାଣିପକାଇଥିଲା । ଗୋରୁମାନେ ଦେଖିଲେ ବୁଢ଼ିଆକୁ ନମାରିଲେ
ସମୁଦର ଦଖଲ କରିହେବନି । ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ ଉପାୟ
ଚିନ୍ତାକଲେ ।

(୨)

ଦିନକର କଥା । ବୁଢ଼ିଆ ଚନ୍ଦ୍ରଗିରି ବଣରେ ତା' ନଅର ଭିତରେ
ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ପୂଜାରେ ବସିଥାଏ । ସେ ଆଖିବୁଜି ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ
ନାମ ଜପୁଥାଏ । ପୂଜାବେଳେ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ରୂପ ଛଡ଼ା ତାକୁ
ଆଉ କିଛି ଦିଶେନାହିଁ । ତେଣୁ ତାକୁ ଆଉ କେଉଁ କଥା
ଜଣାପଡ଼େନାହିଁ ।

ଠକ୍ ସେଇ ସମୟରେ ଗୋରୁ ଫଉଜ ଲୁଚି ଲୁଚି ତା' ନଅର
ଉପରେ ଚଢ଼ଉକଲେ । ଜଗୁଆଳୀମାନଙ୍କୁ ବାନ୍ଧିପକାଇଲେ ।

ସର୍ବମାନଙ୍କୁ ହାଣିପକାଇଲେ । ହେଲେ ପୂଜାରେ ବସିଥିବାରୁ
ବୁଝିଆ ଏସବୁ କିଛି ଜାଣିପାରୁନା ।

ଶେଷରେ ଗୋରୁମାନେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ବୁଝିଆ ପାଖରେ ।
ସେତକବେଳକୁ ଯାଇ ବୁଝିଆର ଧ୍ୟାନ ଭାଙ୍ଗିଲା । ସେ ଦେଖିଲା
ଗୋରୁ ଫଉଜ ତାକୁ ବେଢ଼ିଗଲେଣି । ଆଉ ଟିକକ ପରେ ତାକୁ
ବାନ୍ଧି ପକେଇବେ । ଗୋରୁଙ୍କ ହାତରେ ବନ୍ଦୀ ହେବାକୁ ସେ

ଗୁଡ଼ୁ ନଥିଲା । ତେଣୁ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନଦେଖି ସେ ମାୟାରେ
ଏକ ଶାଗୁଣା ରୂପ ଧରି ଉଡ଼ି ପଳାଇଲା । ଗୋରୁ ଫଉଜ ତାକୁ
ଧରିପାରଲେ ନାହିଁ । ଫେରିଗଲେ ।

କିଛି ଦିନ ପରେ ଲୋକେ ଦେଖିଲେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଶାଗୁଣା
ଚନ୍ଦ୍ରଗିରି ବଣ ଉପରେ ଉଡ଼ୁଛି । ଅଣ୍ଟରେ ଧରିଛି ଗୋଟାଏ
ଗୋରୁ ଯୈନଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ । ଏଇ ବିଚିତ୍ର ଶାଗୁଣାଟିକୁ ଦେଖିବାକୁ

ଶହଶହ ଲୋକ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଗଲେ । ପିଲାଏ ହାତ ଦେଖେଇ କହିଲେ—“କେଡ଼େ ବଡ଼ ଶାଗୁଣାଟେ ! ଦେଖିଲେ ଭର ଲାଗୁଛି ।”

ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଠିଆହୋଇଥିଲା ଜଣେ ବୁଢ଼ାଲୋକ । ସେ ପିଲାଙ୍କୁ କହିଲା—“ଶାଗୁଣା ନୁହେଁରେ ପିଲାମାନେ, ସେ ଆମ ବୁଟିଆ—ଆମ ବୁଟିଆ କର । ଆଜିଯାଏଁ ସେ ବୁଲି ବୁଲି ଗୋରା ସଇନ ମାରୁଛି ।”

ବୀର ବୁଟିଆ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଇଛି । ଦେଶପାଇଁ ସେ ପ୍ରାଣ ଦେଇଛି । ଲୋକେ କହିନ୍ତି—ବୁଟିଆ ମରନ—ଆଜିଯାଏଁ ଶାଗୁଣା ରୂପରେ ସେ ଚନ୍ଦ୍ରଗିରି ବଣରେ ଅଛି ।

ସେ ବୁଢ଼ା କାରିଗର କିଏ ?

ପୁରୀ ସମୁଦ୍ର କୂଳରେ ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦାରୁ ଭସିଆସି ଲାଗିଲା । ଠାକୁରରାଜା ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନଙ୍କୁ ସପନରେ ଏକଥା ଜଣାଇ ଦେଲେ । ଠାକୁରଙ୍କ ଆଦେଶରେ ରାଜା ଏଇ ଦାରୁକୁ ନେଇ ବଡ଼ଦେଉଳରେ ରଖିଲେ । ଏଇ ଦାରୁରୁ ଦିଅଁ ଗଢ଼ାହେବ ।

ରାଜା ଦେଶରେ ଡେଇଁରୁ ଦିଆଇଲେ—ଯେ ଏଇ ଦାରୁରୁ ଠାକୁରଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ଗଢ଼ିଦେବ ସେ ବହୁତ ଟଙ୍କା ସୁନା ପାଇବ । ବହୁ କାରିଗର ଏ ଖବର ପାଇ ଆସିଲେ—ହେଲେ ହାର୍ ମାନ ଫେରିଲେ । କେହି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଠାକୁରଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ତିଆରି ହେଲେ ସିନା ପୂଜା ହେବେ ? ଏଥିପାଇଁ

ରଜା ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ଓ ତାଙ୍କ ରାଣୀ ଗୁଣ୍ଡିଚା ବଡ଼ ମନ ଦୁଃଖରେ ଥାନ୍ତି ।

ଶେଷରେ ଅଇଲୁ ଗୋଟିଏ ବୁଢ଼ା କାରିଗର । ତା'ର ଅଣ୍ଟା ନଈଗଲୁଣି । ଆଖିରୁ ନେଉଁରା ବୋହୁଢ଼ୁଥାଏ । ମୁଣ୍ଡବାଳ ପାଚି ଝୋଟ ପରି ଧଳା । ପାଟିରେ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଦାନ୍ତ ନଥାଏ । ବୁଢ଼ା ହାତଯୋଡ଼ି ରଜାଙ୍କୁ ଜଣାଇଲୁ—“ମଣିମା, ମୁଁ ଠାକୁର ଗଢ଼ିବି ।”

ରଜା ଏକଥାରେ ପରତେ ଗଲେନାହିଁ । ରାଣୀ ମନେ ମନେ ହସିଲେ—ଏ ବୁଢ଼ାଟା କ'ଣ ପାରିବ ? ଯୁବ ହାତରେତ ମୁଗୁର ଟେକିବାକୁ ବି ବଳନାହିଁ—ଏ କି କାମ କରିବ ? ବୁଢ଼ା ଟଙ୍କା ସୁନା ପାଇବା ଲୋଭରେ ବୋଧେ ଏ କାମ କରିବାକୁ ମନ କରିବ ।

ଯାହାହେଉ ରଜା ମନକଥା ମନରେ ରଖିଲେ । କହିଲେ—
“ଯଦି ଗଢ଼ିନିପାରିବ କଠିନ ଦଣ୍ଡ ପାଇବ—ଏକଥା ଜାଣିବ ତ !”

ବୁଢ଼ା କହିଲୁ—“ଜାଣିବି ଛାମୁ । ହେଲେ ମୋର ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ ଅନୁରୋଧ ଅଛି ।”

ରଜା କହିଲେ—“କ'ଣ କହ !”

ବୁଢ଼ା କାରିଗର କହିଲୁ—“ମୁଁ ଦେଉଳ ଭିତରେ ଦିଅଁ ଗଢ଼ିଲୁବେଳେ ଭିତରକୁ ଆଉ କେହି ଯିବେନାହିଁ । ଦେଉଳର କବାଟ ବନ୍ଦରହିବ । ଦିଅଁ ଗଢ଼ା ସରିଲେ ଯାଇ କବାଟ ଖୋଲିବ । ଏ କାମ ସାରିବା ପାଇଁ ଲୁଗିବ ଏକୋଇଶ ଦିନ ।”

ରଜା ଏଥିରେ ରୁକିହେଲେ । ବୁଢ଼ା କାରିଗର ତା' ହତଆର ଧରି ଦେଉଳ ଭିତରେ ପଶିଲୁ । ଦେଉଳର କବାଟ ପଡ଼ିଗଲା ।

ବୁଢ଼ା କାରିଗର କାମ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା । ବାହାରକୁ ଠକ୍ ଠକ୍ ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଯାଉଥାଏ ।

ଦିନ ପରେ ଦିନ ବିତିଗଲା । ଦିନରାତି ଠୁକ୍ ଠୁକ୍ ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଯାଉଥାଏ । ଏକୋଇଶ ଦିନ ପରବାକୁ ଆଉର କେତେଦିନ ବାକିଥାଏ । ଏଥର ଆଉ ଠୁକ୍ ଠାକ୍ କିଛି ଶୁଣାଗଲା ନାହିଁ ।

ରାଜା କାନେଇଲେ । ରାଣୀ କାନେଇଲେ । ଭାବିଲେ--ଅଖିଆ ଅପିଆ ବୁଢ଼ାଟା ମରଗଲା କି ଆଉ ? ରାଣୀଙ୍କୁ ବଡ଼ ଅଡ଼ୁଆ ଲାଗିଲା । ବୁଢ଼ାଟା ଯଦି ସତକୁସତ ମରଯାଏ ତେବେ ପାପ ତ ରାଜା-ରାଣୀଙ୍କୁ ଲାଗିବ !

ମନ୍ଦିରର କବାଟ ନଖୋଲିବା ଜବାବ ଭାଙ୍ଗି ଶେଷରେ ରାଣୀ ମନ୍ଦିରର ଦୁଆର ଖୋଲିଦେଲେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଏକ'ଣ ଦେଖିଲେ ! ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ସେ କାରିଗର ନାହିଁ । ହାତଗୋଡ଼ ନଥିବା, ଦରଗଢ଼ା ଅଥଚ କି ସୁନ୍ଦର ତିନୋଟି ମୂର୍ତ୍ତି ଠିଆହୋଇଛନ୍ତି ।

“ମୁଁ କି ଭୁଲ କଲି !”—କହି ରାଣୀ କାନ୍ଦିଲେ । ରାଜାରାଣୀ

ମୁଣ୍ଡକୋଡ଼ିହେଲେ । ଠାକୁରଙ୍କ ପାଖରେ ଏ ଭୁଲ ପାଇଁ କ୍ଷମା ମାଗିଲେ ।

ସେତିକିବେଳେ ଶୂନ୍ୟରୁ ଶୁଣାଗଲା—“ହେ ରାଜା ! ବିଶ୍ୱକର୍ମା ବୁଢ଼ା କାରିଗର ବେଶରେ ଆସି ମୋର ଏଇ ମୂର୍ତ୍ତି ତିଆରିକଲେ । ମୋର ଇଚ୍ଛାରେ ମୁଁ ଏଇ ରୂପ ନେଇଛି । ତୁମେ ଏଇ ତିନି ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ପୂଜାକର ।”

ରାଜା-ରାଣୀ ଏହା ଶୁଣି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ସେଇ ମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କର ଅତି ଆଡ଼ମ୍ବରରେ ପୂଜା କରାଇଲେ । ସେଇ ତିନି ଠାକୁର ହେଉଛନ୍ତି—ଆମର ଜଗନ୍ନାଥ, ବଳଭଦ୍ର ଓ ସୁଭଦ୍ରା । ସେମାନେ ପୁରୀର ବଡ଼ଦେଉଳରେ ପୂଜା ପାଉଛନ୍ତି ।

କାଳିଜାକ୍ କଥା

ଏଇ ଆମ ଓଡ଼ିଶାରେ ଗୋଟିଏ ଅତି ସୁନ୍ଦର ହ୍ରଦ ଅଛି । ତା’ର ନାମ ଚିଲିକା । ହ୍ରଦଟା ଖାଲି ସୁନ୍ଦର ନୁହେଁ, ବହୁତ ବଡ଼ ଓ ଗଭୀର ମଧ୍ୟ । ଚିଲିକା ହ୍ରଦ ଏତେ ବଡ଼ ଯେ, ତା’ ଭିତରେ କେତେଟା ଦ୍ୱୀପ ଅଛି । ତା’ ଭିତରେ ଅଛି ପାରିକୁଦ ବୋଲି ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଦ୍ୱୀପ । ଏଠାରେ ଗାଁ-ଗଣ୍ଡା ଘରଦ୍ୱାର କରି ଲୋକମାନେ ରହୁଛନ୍ତି ।

ଚିଲିକା ଭିତରେ କେତେ ପାହାଡ଼ ମଧ୍ୟ ଅଛି । କେଉଁ ପାହାଡ଼ର ବେକଯାଏଁ ତ କାହାର ଅଣ୍ଟାଯାଏଁ ପାଣିଭିତରେ ବୁଡ଼ି ରହିଛି । ତା’ଛଡ଼ା ଚିଲିକା କ୍ଲରେ କେତେ ପାହାଡ଼ ପବନ,

କେତେ ବଳ, କେତେ ଗାଁ-ଗଣ୍ଡା ଓ ଜନବସତି ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । କେତେଟି ସାନ ସାନ ନଈ ମଧ୍ୟ ଚଳିକା ଭିତରେ ଆସି ପଡ଼ିବନ୍ତି । ତା' ଭିତରୁ ଗୋଟିକର ନାମ ହେଲୁ ସାଲିଆ ।

ପାରିକୁଦରେ ଯେଉଁ ଲୋକମାନେ ରହନ୍ତି ସେମାନେ ପାଲଟଣା ଡଙ୍ଗାରେ ଚଳିକା ପାରହୋଇ ଏ କୁଳକୁ ଆସନ୍ତି । ବାଲୁଗାଁ, ରମ୍ଭା, ବ୍ରହ୍ମଗିରି ଆଦି ସ୍ଥାନର ଲୋକଙ୍କ ସହିତ ସେମାନେ ଶେରୁଡ଼ା କରି ଶହ ଶହ ବର୍ଷ ଧରି ଚଳିଆସୁଛନ୍ତି ।

ଅନେକ ଦିନ ତଳର କଥା । ସେତେବେଳେ ଆଜିପରି ରଘୁ ନଥିଲା କି ଗାଡ଼ି ମଟର ଚାଲୁନଥିଲା । ଦୂର ଜାଗାକୁ ଯିବାକୁ ହେଲେ ଲୋକେ ପାଦରେ ଚାଲି, କିମ୍ବା ଶଗଡ଼ ଗାଡ଼ିରେ ବସି ଯାଉଥିଲେ । ଧନୀଲୋକେ ସବାରୀରେ ବସି କିମ୍ବା ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ି ଯାଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଜାଗାଗୁଡ଼ିକ ନଈକଳିଆ ଥିଲା ସେସବୁ ଜାଗାକୁ ଲୋକେ ଡଙ୍ଗାରେ ବା ନୌକାରେ ଯାଉଥିଲେ ।

ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ସାଲିଆ ନଈ କୁଳରେ ଗୋଟିଏ ଗାଁ । ସେଇ ଗାଁର ଝିଅଟିଏ ବାହାହେଇଥିଲା ପାରିକୁଦରେ । ଝିଅଟିର ନାଁ ଜାଈ । ତା'ର ବାହାଘର ସରିଥିଲା ସେ ସାନ ଥିଲାବେଳେ । ତେଣୁ ସେ ବାପଘରେ ରହିଥିଲା ।

ବଡ଼ ହେଲା ପରେ ଜାଈ ଶାଶୁଘରକୁ ପାରିକୁଦ ଯିବା କଥା । ସାଙ୍ଗରେ ଭ୍ରାତୃ ଯିବ । ସେଥିପାଇଁ ତିଥି-ବାର ଠିକ୍ କରାଗଲା । ଜଈର ବାପା ଡଙ୍ଗାଟିଏ ଯୋଗାଡ଼ କଲେ । ମା', ଖୁଡ଼ୀ ଓ ସାଥୀ ସଙ୍ଗାତଙ୍କଠାରୁ ବିଦା ହେଇ ଜାଈ ବସିଲା ଡଙ୍ଗାରେ । ନଈକୂଳ ଝିଅବିଦା କାନ୍ଦଣାରେ ଫାଟିପଡୁଥାଏ । ଜାଈ କାନ୍ଦୁଥାଏ । ଘାଟରୁ ଡଙ୍ଗା ଫିଟେଇ ନାଉରି ନାଆ ବାହନେଲା ସାଲିଆ ନଈରେ । ଡଙ୍ଗାରେ ଜାଈ ପାଖରେ ବସିଥାନ୍ତି ତା' ବାପା ।

ଫାଲିଆ ନଈ ଟପି ଡଙ୍ଗା ଚଲିବା ସ୍ଥଳରେ ପଡ଼ିଲା । ନାଉରୀଆ ପାଲଟାଣିଆଏ, ଆହୁଲା ବି ମାରୁଆଏ, ଯେମିତିକି ସଞ୍ଜ ହେବା ଆଗରୁ ସେମାନେ ପାରିକୁଦରେ ପହଞ୍ଚିଯିବେ । ଜାଈର ଶଶୁରଘର ଲୋକେ ସେପଟେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବେ ନୂଆ ବୋହୂକୁ ଡଙ୍ଗାରୁ ପାଛୋଟିନେବାପାଇଁ ।

ଡଙ୍ଗା ଚାଲୁଥାଏ । ଦିଗ ଦିଗୁନଥାଏ । ଯୁଆଡ଼େ ଚାହିଁବ ଖାଲି ପାଣି । ବହୁତ ସମୟ ପରେ ଖୁବ୍ ଦୂରରେ ଚଲିବା ଭିତରେ ନାଉରୀଆ ଗୋଟାଏ ପାହାଡ଼ ଦେଖିଲା । ସେ ଖୁସି ହେଲା । ତେବେ ପାରିକୁଦ ଆଉ ଦୂର ନୁହେଁ—ସେଇ ପାହାଡ଼ଟାର ପରେ ପରେ ଆସିଯିବ । ବେଳ ଆଉ ଦି-ଘଡ଼ି ଭିତରେ ଡଙ୍ଗା ପହଞ୍ଚିଯିବ ବେ'ଲି ସେ ଭାବିଲା ।

ଶୀଘ୍ର ନାଆ ପହଞ୍ଚାଇବାପାଇଁ ଜାଈର ବାପା ନାଉରୀଆକୁ କହୁଥାନ୍ତି । ଜାଈ ତ ଚଲିକାର ସେ ପାଣିକୁ ଦେଖି ଭରିଥିବ ବସିଥାଏ । ନାଉରୀଆ ବି ଭରତର ହେଉଥାଏ ନାଆ ଚଞ୍ଚଳ ବାହନେବାକୁ । କିନ୍ତୁ ପାଣି-ପବନ ହାତରେ କାମ - ନାଉରୀଆ ବା କ'ଣ କରିବ ?

ଏଇ ସମୟରେ ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ, ପବନ ବାରି ନାଉରୀଆ ଭରିଗଲା । ମେଘ ଉଠେଇଲାଣି, ଝଡ଼ ହେବ କି ଆଉ ! ଅଥଳ ଚଲିବା ଜଳରେ ଝଡ଼ର ମୁହାମୁହଁ ହେବାଭଳି ବଳି ତା' ଡଙ୍ଗା ଖଣ୍ଡି କରି ନାହିଁ ।

ତା' ଭାବନା ସତ ହେଲା । ଚାହିଁ ଚାହିଁ ବିଜୁଳି ମାରି କଳାହାଣ୍ଡିଆ ମେଘ କାହୁଁ ଝପଟି ଆସିଲା । ତା' ସାଙ୍ଗକୁ ଆସିଲା ଡୋଫାନ ।

ପାହାଡ଼ଟା ଆଉ ଅଳ୍ପ ବାଟ ଥାଏ । ସେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଗଣ୍ଡରେ ପଡ଼ିଥାଏ ଡଙ୍ଗାଟା । ନାଉରୁଆ ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲା ନାହିଁ । ପବନ ଠେଲିନେଇଗଲା ଡଙ୍ଗାଟାକୁ । ଡଙ୍ଗାଟା ବୁଡ଼ିଗଲା । କ୍ଷଣକ ଭିତରେ ସବୁ ଓଲଟିପାଲଟ ହୋଇଗଲା । ନାଉରୁଆ ଯାଇ ପଡ଼ିଲା ପାଣିରେ, ଜାଈ ଓ ଜାଈର ବାପା ବି । ଝଡ଼ ବତାସ ଭିତରେ କେହି କାହାକୁ ଖୋଜି ପାଇଲେ ନାହିଁ ।

ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ଝଡ଼ ଅମିଗଲା । ଜାଈର ବାପା ଓ ନାଉରୁଆ ଦୁହେଁ ପହଞ୍ଚିଯାଇ ପାହାଡ଼ରେ ଲାଗିଲେ । ଦୁଃଖରେ ଦୁହେଁ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଥାନ୍ତି, କାରଣ ଜାଈର ଦେଖା ନାହିଁ । ଚଳିକାର ଅଥଳ ଜଳ ଭିତରେ ସେ କୁଆଡ଼େ ହଜିଯାଇଥାଏ ।

ଚଳିକାର ଯେଉଁଠି ଜାଈର ଡଙ୍ଗା ଓଲଟିପଡ଼ିଥିଲା ତାକୁ ଅଜିଯାଏଁ ଲୋକେ କାଳିଜାଈ ଗଣ୍ଡ କହୁଛନ୍ତି । ପାଖ ପାହାଡ଼ଟିର ନାଁ ହେଇଯାଇଛି କାଳିଜାଈ ପାହାଡ଼ । ଏବେ ସେଠି ଠାକୁରାଣୀ

ପ୍ରତିଦିନ ହୋଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଲାଗି ମନ୍ଦିର ତିଆରିହୋଇଛି ।
ପ୍ରତିବର୍ଷ ଶହ ଶହ ଲୋକ ତାଙ୍କୁ ଧୂଳି କରିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ।

କାଳିଜାଣି ପାହାଡ଼କୁ ଗଲବେଳେ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ସେଠି
ବୁଡ଼ିମରିଥିବା ଅଣ୍ଟାଗିନୀ ଜାଣିର କଥା ଏବେ ବି ମନେପଡ଼େ ।

ଭଲ ସମବନ୍ଧୀ ଭଲରେ !

ଗୁଣିଶହ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ହେଲଣି । ଆମ ଓଡ଼ିଶା
ସେତେବେଳେ ଧନ-ସମ୍ପଦରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଥାଏ । ଓଡ଼ିଆ
ସାଧବମାନେ ବେପାର କରିବାକୁ ଦରଆପାର ଦେଶମାନଙ୍କୁ
ଯାଉଥା'ନ୍ତି । ବିଦେଶରୁ ବୋଇତ ବୋଝେଇକରି ଧନ ଦେଶକୁ
ଆଣ୍ଟିଥାନ୍ତି ।

ଜମିରେ ଫସଲ ମଧ୍ୟ ଭଲ ହେଉଥାଏ । ରାଜାମାନେ ମଧ୍ୟ
ବୀର ଥା'ନ୍ତି । ଦକ୍ଷିଣରେ ଗୋଦାବରୀ ନଦୀଠାରୁ ଉତ୍ତରରେ
ଗଙ୍ଗା ନଦୀ ଯାଏଁ ଓଡ଼ିଶା ରଜାଙ୍କର ଜୟ ପତାକା ଉଡ଼ିଥାଏ ।
ଶତ୍ରୁମାନେ ଓଡ଼ିଶା ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ସାହସ କରୁନଥାନ୍ତି ।
କୃଷକ, ଶ୍ରମିକ, କାରିଗର ଓ ପାଇକମାନେ ସମସ୍ତେ ନିଜନିଜର
କାମ ଭଲଭାବରେ କରୁଥାନ୍ତି । ଦେଶରେ ଶାନ୍ତି ଥାଏ । ଲୋକେ
ବି ସୁଖରେ ଥା'ନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆଙ୍କର ସେଇ ସୁଖ-ଶାନ୍ତି ବେଶ୍‌ଦିନ ରହିଲୁନାହିଁ ।
ଦିନେ ଉତ୍ତରଆଡ଼ୁ ବିପଦ ନଈବଢ଼ି ପରି ଓଡ଼ିଶା ଉପରକୁ
ମାଡ଼ି ଆସିଲା । ଗୌଡ଼ଦେଶର କଣେ ସେନାପତି ଦଳ-ବଳ ଧରି
ଓଡ଼ିଶା ଆକ୍ରମଣ କଲା । ତା' ନାଁ କଲାପାହାଡ଼ ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ସେତେବେଳେ ରଜା ଆ'ନ୍ତି ମୁକୁନ୍ଦଦେବ । ସେ ରତ୍ନଆଳି କଟକରେ । ଶନ୍ତୁ ଦେଶ ଆନ୍ତମଣ କରିଥିବା କଥା ଶୁଣି ମୁକୁନ୍ଦଦେବ ସୈନ୍ୟସାମନ୍ତ ଧରି ଧାଇଁଲେ ଲଢ଼େଇ କରିବାକୁ । ଯାକପୁର ପାଖରେ ଗୋହରଟିକିର ବୋଲି ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ପଡ଼ିଆ ଅଛି । କଳାପାହାଡ଼ ସହିତ ମୁକୁନ୍ଦଦେବଙ୍କର ସେଇଠି ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା ।

ଘୋର ଯୁଦ୍ଧ । ଓଡ଼ିଆ ପାଇକମାନେ ଭେରେକାର କରି ଶନ୍ତୁଙ୍କ ଉପରକୁ କୁଦିପଡ଼ୁଥାନ୍ତି । ହାତୀମାନେ ଗୋଡ଼ରେ ଦଳିପକାଉଥା'ନ୍ତି । ଯୁଦ୍ଧ ଚାଲିଥାଏ । ଏଇ ସମୟରେ କଳାପାହାଡ଼ ମୁଣ୍ଡକୁ ଗୋଟାଏ ମନ୍ଦବୁଦ୍ଧି ଜୁଟିଲା । ସେ ଦୁଇଜଣ ଓଡ଼ିଆ ଲୋକଙ୍କୁ ଧନ ଲୋଭ ଦେଖାଇ ପୁସୁଲ-ଫସୁଲ କଲା । କହିଲା— ‘ତୁମେ ଗୋପନରେ ରାଜାକୁ ମାରଦିଅ—ମୁଁ ତୁମକୁ ମନଲାଗି ପୁରସ୍କାର ଦେବି ।’

ସତକୁସତ ମୁକୁନ୍ଦଦେବ ଯୁଦ୍ଧପଡ଼ିଆରେ ବିଶ୍ୱାସଯାତକଙ୍କ ଗଣ୍ଡାରେ ହାଣଖାଇଲେ । ରଜା ମରିଯିବାରୁ ଓଡ଼ିଆ ପାଇକମାନେ ହାରିଗଲେ । କଳାପାହାଡ଼ ଯୁଦ୍ଧରେ ଜିଣି ଆମ ରାଜାଙ୍କ ମାଡ଼ି-ବସିଲା । କେତେ ଦେବଦେବୀଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଭାଙ୍ଗିପକାଇଲା । ଯାକପୁରର ଚରଜା ମନ୍ଦିର ଭାଙ୍ଗିଲା, କୋଣାର୍କର ସୂର୍ଯ୍ୟ ମନ୍ଦିର ଭାଙ୍ଗିଲା । ସେଠୁ ଗଲା କୋଣାର୍କ ପାଖରେ ଥିବା ରାମଚଣ୍ଡୀଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ।

ସେ ତ ଖାଲି ଦେଉଳ ଭାଙ୍ଗୁନଥାଏ—ତା' ସହିତ ଠାକୁର-ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟ ଭାଙ୍ଗୁଥାଏ । କଳାପାହାଡ଼ ଦେଉଳ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ଆସୁଛି—ରାମଚଣ୍ଡୀ ଏ କଥା ଜାଣିପାରିଲେ । ଭାବିଲେ—‘ରଜା ତ ନାହିଁ, ପାଇକ ତ ନାହାନ୍ତି, ମୋର ସମ୍ମାନ

ରକ୍ଷା ରକ କିଏ ? ଏ ଦୁଷ୍ଟ କଳାପାହାଡ଼ ହାତରେ ମୋ' ମାନ ମହତ ଯିବ ସିନା ।’

ସେତିକିବେଳେ ହାତରେ ଖଣ୍ଡାଧର କଳାପାହାଡ଼ ଦେଉଳ ନିକଟରେ ହାଜର ହୋଇଗଲା । ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନଦେଖି ଦେବୀ ରାମଚଣ୍ଡୀ ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ରୂପ ଧରିଲେ । କାଶ୍ୟପେ ଏକ ମାଠିଆ ଧରି ବାହାରପଡ଼ିଲେ ଦେଉଳରୁ ।

[ରାମଚଣ୍ଡୀ ଠାକୁରାଣୀ ପାଣି ଆଣିବାକୁ ଚାଲିଗଲେ ।]

କଳାପାହାଡ଼ ପଚାରିଲା—“କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛୁ ?”

ରାମଚଣ୍ଡୀ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—“ମନ୍ଦିରରେ ଖୋପେ ହେଲେ ପାଣି ନାହିଁ—ଯାଉଛ ପାଣି ଆଣିବ । ତୁମେ ଏଠି ବସିଥାଅ—ମୁଁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଆସୁଛି ।”

ଏତିକି କହି ଦେବୀ ଚାଲିଗଲେ ନଈକୁ । କଳାପାହାଡ଼ ବସିରହିଲା । ସେ କିଛି ସମୟ ପରେ ଦେଖିଲା—ଦେଉଳରେ

ଠାକୁରାଣୀ ନାହିଁ । ନଈ କୂଳକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲୁ ସେଠି କେହି ନାହିଁ । କୂଳରେ ମାଠିଆଟା ଥୁଆହୋଇଛି । ସେ ରାଗରେ ତମତମ ହୋଇ ଫେରିଲା ଓ ରାମଚଣ୍ଡୀଙ୍କ ମନ୍ଦିରକୁ ଭାଙ୍ଗି-ପକାଇଲା ।

ସେଇ ଘଟଣା ମନେପକାଇ ଲୋକେ ଆଜିଯାଏଁ କହୁଛନ୍ତି—

“ଭଲ ରାମଚଣ୍ଡୀ ଭଲରେ,

କଳାପାହାଡ଼କୁ ଦୁଆରେ ବସାଇ

ଭଲ ପାଣି ଆଣି ଗଲରେ ।”

ଯା’ହେଉ, ଏମିତି କୌଶଳରେ କଳାପାହାଡ଼ ହାତରୁ ରାମଚଣ୍ଡୀ ରକ୍ଷାପାଇଗଲେ ! ନହେଲେ କଳାପାହାଡ଼ ତାଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ମଧ୍ୟ ଭାଙ୍ଗିପକେଇଥାନ୍ତା ।

ପିତୃଳ ସଖୀ ଉଡ଼ିଗଲେ

ଅନେକ ଦିନ ତଳର କଥା । ଘୁମୁସର ବୋଲି ଗୋଟିଏ ରାଜକି ଥା । ତା’ର ରାଜା ରଘୁଆନ୍ତି କୁଲୁଡ଼ରେ । କୁଲୁଡ଼ରେ ତାଙ୍କର ଅତି ସୁନ୍ଦର ଦୁର୍ଗଟିଏ ଥାଏ ।

ଘୁମୁସର ରାଜକର ଲୋକେ ସୁଖଶାନ୍ତିରେ କାଳ କାଟୁଥିଲେ । ରାଜାମାନେ ବି ବୀରଥିଲେ । ଖଣ୍ଡା ଓ ଧନୁଶର ଧରି ସୁଦ୍ଧା କରପାରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପ୍ରଜାଙ୍କ ଭିତରେ କନ୍ଦମାନେ ଥିଲେ ପ୍ରଧାନ । କନ୍ଦମାନେ ବଣ-ଜଙ୍ଗଲର ବାଟ ଭଲକରି ଚିହ୍ନିଥିଲେ । ସେମାନେ ରଜାଙ୍କ ପାଇକରୂପେ କାମ କରୁଥିଲେ । ତେଣୁ ରାଜକ ଭିତରକୁ ଶେଷ ପଶିପାରୁନଥିଲେ ।

ଏଇ କୁଳୁଡ଼ଗଡ଼ରେ ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ଜଣେ ବଡ଼ କବି
ଭଦ୍ରେ ଭଞ୍ଜ ଜନ୍ମହୋଇଥିଲେ । ସେ ବହୁତ କାବ୍ୟ ଲେଖି
ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି ।

[ପିତଳ ସଖୀ ମୂର୍ତ୍ତି]

ଭଆସର ଯେଉଁ କୋଠାରେ ରାଣୀମାନେ ରହନ୍ତି—ତାକୁ
କୁହାଯାଏ ରାଣୀହଂସପୁର । କୁଳୁଡ଼ର ରାଣୀହଂସପୁରଟି ମଧ୍ୟ
ଭାର ସୁନ୍ଦର ଥିଲା । ରାଣୀହଂସପୁରର ପ୍ରଧାନ ଦୁଆରର
ତୋରଣରେ ଦୁଇଟି ଅତି ସୁନ୍ଦର ପିତଳ ନାରୀ ମୂର୍ତ୍ତି ଖଞ୍ଜା-
ହୋଇଥିଲା । ସେମାନେ ହାତରେ ପିତଳର ଦୀପ ଧରିଥିଲେ,
ସତେ ଯେମିତି ବଜାପନା କରୁଛନ୍ତି ! ଭଆସର ଲୋକେ ସେ
ମୂର୍ତ୍ତି ଦୁଇଟିକୁ କହିଥିଲେ ପିତଳ ସଖୀ ।

ପିତଳ ସଖୀ ଦୁଇଟି ଏକମିତି ଅନେକ ବର୍ଷ କାଳ ରାଣୀହଂସପୁର
ଦୁଆରେ ରହିଲେ । କିନ୍ତୁ ସବୁଦିନେ ସବୁକଥା ରହେନି । ଦିନେ
ଘୁମୁସର ରାଜଜିଉପରକୁ ବିପଦ ମାଡ଼ିଆସିଲା । ଇଂରେଜମାନେ

ଦଳବଳ ଧରି ଦୁମୁସର ଆକ୍ରମଣ କଲେ । ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଲା । ଦୁମୁସରର ଲୋକେ ସ୍ଵାଧୀନତା ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରାଣପଣେ ଲଢ଼େଇ କରୁଥାନ୍ତି ।

ଦିନକର କଥା । ରାତି ଅଧ ହୋଇଥାଏ । ଉଆସ ନୀରବ । ସେତିକିବେଳେ ପିତୃଳ ସଖୀ ଦୁହେଁ ଧୀର ଗଳାରେ ମଣିଷଙ୍କ ପରି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲେ । ଜଣେ କହିଲା—“ଆଲୋ ସଖି ! ଏ ରାଜକ ଉପରକୁ ବିପଦ ମାଡ଼ିଆସିଲାଣି । ମୁଁ ଜାଣିପାରୁଛି—ଆମ ଗଡ଼ ଭିତରକୁ ଶତ୍ରୁମାନେ ପଶିଆସିବେ । ଉଆସ ଭାଙ୍ଗିଯିବ । ଆମର ରାଣୀମାନେ ପୋଖରୀରେ ବୁଡ଼ିମରବେ । ଆମକୁ ଆଉ କିଏ ରଖିବ ? ଶତ୍ରୁମାନେ ଆମକୁ ଦେଖିଲେ ତ ନେଇଯିବେ । ଚାଲ, ଆମେ ଦୁହେଁ ନାରାୟଣ ମନ୍ଦିରକୁ ପଳେଇବା । ସେଇଠି ରହିବା । ସେ ଆମକୁ ଶତ୍ରୁମାନେ ଯିବେନାହିଁ ।”

ଏକଥା ଶୁଣି ଆର ସଖୀଟି କହିଲା—“ହଁ ଲେ, ତୁ ଯାହା କହୁଛୁ ତାହା କଥା । ଆମେ ଦୁହେଁ ପଳାଇବା” । ତା’ପରେ ସେଇ ରାତିରେ ପିତୃଳ ସଖୀ ଦୁହେଁ ଅପସରାଙ୍କ ଭଳି ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ନାରାୟଣଙ୍କ ମନ୍ଦିରକୁ ପଳେଇଲେ ।

ସକାଳ ହେଲା । ପିତୃଳ ସଖୀ ଇଟିଙ୍କୁ ନଦେଖି ରାଜା-ରାଣୀ ମନ ଖରାପକଲେ । ବିପଦ ଆସୁଛି ବୋଲି ଜାଣିପାରିଲେ । ସତକୁ ସତ ଏହା ପରେ ଇଂରେଜମାନେ କୁଳାଡ଼ ଦୁର୍ଗକୁ ଦେଇଗଲେ । ଲଢ଼େଇ ହେଲା । ଇଂରେଜମାନେ ଜିଣିଲେ । ଦୁର୍ଗ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ରାଣୀହଂସପୁର ବି ଭାଙ୍ଗି ଚୁରୁମାର୍ ହେଇଗଲା ।

ସେ ପିତୃଳ ସଖୀ ଦୁଇଟି ଆଜିଯାଏଁ ନାରାୟଣଙ୍କ ମନ୍ଦିରରେ ରହିଛନ୍ତି ।